

**Strategia rozwoju Gminy Dywity
na lata 2021-2030
Ku dobrej przyszłości
(projekt)**

Dywity, listopad 2021 r.

Spis treści:

1.	WPROWADZENIE	4
2.	GMINA DYWITY W 2030 ROKU – WIZJA ROZWOJU	5
3.	WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ	6
4.	ANALIZA SWOT	9
5.	CELE ROZWOJU GMINY DYWITY DO 2030 ROKU	10
5.1.	CEL GŁÓWNY ORAZ UKŁAD CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH	10
5.2.	CELE OPERACYJNE	11
5.2.1.	<i>Rozwinięta infrastruktura techniczna</i>	<i>11</i>
5.2.2.	<i>Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna</i>	<i>12</i>
5.2.3.	<i>Efektywna aktywizacja</i>	<i>14</i>
5.2.4.	<i>Satysfakcjonujące kwalifikacje.....</i>	<i>14</i>
5.2.5.	<i>Dobry klimat gospodarczy</i>	<i>15</i>
5.2.6.	<i>Zadbane środowisko</i>	<i>15</i>
5.2.7.	<i>Silna świadomość lokalna</i>	<i>16</i>
6.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ.....	17
6.1.	STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA	17
6.2.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	22
6.3.	USTALENIA I REKOMENDACJE DLA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	24
6.4.	EFEKTY PRZESTRZENNE REALIZACJI STRATEGII	26
7.	ZGODNOŚĆ STRATEGII GMINY DYWITY Z INNYMI STRATEGIAMI	28
7.1.	STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU I KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030	28
7.2.	STRATEGIA WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030	31
7.3.	STRATEGIA MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OLSZTYNA (PROJEKT).....	32
8.	SYSTEM REALIZACJI.....	34
8.1.	ZASADY REALIZACJI.....	34
8.2.	SYSTEM MONITORINGU STRATEGII	34
8.3.	RAMY FINANSOWE.....	35
9.	PROCES PRZYGOTOWANIA STRATEGII	36
10.	LITERATURA.....	37

Używane skróty:

Skrót	Rozwinięcie
BDL	Bank Danych Lokalnych
DJP	duża jednostka przeliczeniowa inwentarza
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IS	Inteligentne Specjalizacje
KPO	Krajowy Plan Odbudowy
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MPK	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne
MPZP	Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
NGO	Organizacja pozarządowa (non-governmental organization)
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PWiK	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZPW	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa
RRF	skrót z ang. <i>Recovery and Resilience Facility</i> , czyli Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności
SGZOZ	Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej
SUiKZP	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
UE	Unia Europejska
W-M	Warmińsko-Mazurskie
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. WPROWADZENIE

Strategia rozwoju Gminy Dywity do 2020 r. wygaśa w okresie, w którym można wskazać szereg procesów determinujących przyszły rozwój gminy. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć:

- ✓ **uchwalenie na początku 2020 roku nowej Strategii województwa warmińsko-mazurskiego** – w tym dokumencie wskazano m.in. obszary strategicznej interwencji (OSI), do których należy gmina Dywity;
- ✓ **zmiany w ustawach dotyczące strategii lokalnych** – strategia rozwoju gminy wciąż pozostaje dokumentem nieobowiązkowym, ale jej przygotowanie, jeśli samorząd lokalny podejmuje taką decyzję, następuje według ściśle określonych zasad i takie strategie („ustawowe”) są już elementem systemu zarządzania państwem;
- ✓ **toczące się prace nad przygotowaniem Polski do nowej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027** – po raz kolejny Gmina Dywity będzie najprawdopodobniej beneficjentem środków europejskich ukierunkowanych na politykę spójności, a w tym przypadku należy liczyć na finansowanie w ramach kontynuacji programu operacyjnego dla województwa warmińsko-mazurskiego (oficjalna nazwa Fundusze Unii Europejskiej dla Warmii i Mazur);
- ✓ **pandemię koronawirusa** – w 2020 roku nastąpił rozwój pandemii, której skutki ekonomiczne i społeczne odbijają się na całym świecie. Kryzys zmusił m.in. Unię Europejską do stworzenia Funduszu Odbudowy, a w nim najważniejszego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, którego środki będą wspierały kraje członkowskie UE w ramach przygotowywanych przez te kraje krajowych planów odbudowy (KPO);
- ✓ **prace nad aktualizacją Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna „MOF Olsztyna 2030”** – gmina Dywity jest częścią MOF Olsztyna i dzięki temu będzie współrealizowała strategię zintegrowanych inwestycji terytorialnych przewidzianą dla miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego;
- ✓ **toczące się prace nad zakończeniem budowy obwodnicy północnej Olsztyna i obwodnicy Dywit**, które powinny ostatecznie rozstrzygnąć o kierunkach rozwoju przestrzennego gminy.

Zarówno uwarunkowania zewnętrzne, jak i wewnętrzne spowodowały, że nowa Strategia rozwoju Gminy Dywity na lata 2021-2030 staje się dokumentem nie tylko szczególnym ze względu na uwarunkowania prawne, ale przede wszystkim istotnym ze względu na wyzwania, jakie stoją przed Gminą.

W myśl zapisów ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju strategii lokalne nie zawierają diagnozy, a jedynie wnioski z prac diagnostycznych¹. Nowym elementem wszystkich strategii lokalnych jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który stanowi rozdział szósty Strategii.

W myśl zarządzania wielopoziomowego Strategia Gminy Dywity jest spójna z dokumentami wyższego rzędu, a przy jej opracowaniu zaangażowani byli liczni przedstawiciele społeczności lokalnej (zob. rozdz. 9).

¹ Diagnoza nie musi stanowić jednolitego dokumentu i może składać się na nią zbiór różnych opracowań stanowiących zasób wiedzy o gminie. W przypadku naszej Strategii, przygotowana została Diagnoza strategiczna, w której znajdują się szczególne odniesienia do dotychczas realizowanych celów strategicznych i podejmuje zagadnienia społeczne, gospodarcze i przestrzenne.

2. GMINA DYWITY W 2030 ROKU – WIZJA ROZWOJU

Biorąc pod uwagę fakt, że liczba mieszkańców naszej gminy w latach 2011-2019 powiększyła się o 12%, z pewnością są wśród nas tacy, którzy są zadowoleni z jakości życia, jaką otrzymują w Dywitach. Jednocześnie lata 2011-2020 charakteryzowały się licznymi działaniami, które realizowaliśmy w gminie w ramach współpracy z Olsztynem i pozostałymi gminami sąsiadującymi ze stolicą województwa. Ta współpraca będzie kontynuowana w następnych latach.

Chcemy, by w nadchodzącej dekadzie zrealizowała się wizja wspólnoty wciąż dbającej o jak najlepsze warunki życia, zachęcającej mieszkańców do budowania tu więzi społecznych, zakładania rodzin i biznesów, dającej wiele możliwości do rozwoju indywidualnych aspiracji.

Dlatego w okresie 2021-2030 będziemy starali się zrealizować następującą wizję:

*Gmina Dywity w 2030 roku to **otwarta wspólnota** mieszkańców, budujących **więzi społeczne oparte na dialogu i szacunku**. To również gmina **konkurencyjna**, dzięki **kreatywności w działaniu i bezpieczeństwie** rozwoju rodzinnego oraz indywidualnego w **nowoczesnej i przyjaznej przestrzeni** będącej częścią obszaru funkcjonalnego Olsztyna.*

Kluczowe elementy wizji:

...otwarta wspólnota – wszyscy mieszkańcy gminy Dywity tworzą wspólnotę samorządową. W wizji 2030 wspólnota ta będzie jeszcze mocniej zintegrowana wewnątrz i otwarta na relacje z zewnątrz. Otwartość będzie charakteryzowała również podejście **mieszkańców** do współpracy na rzecz wspólnoty zarówno między sobą, jak i z otoczeniem;

...dialog będzie „nośnikiem” informacji i wiedzy zarówno w relacjach mieszkańcy – mieszkańcy, jak i mieszkańcy – władze lokalne oraz w szeroko rozumianych relacjach Dywit z otoczeniem;

...szacunek oznacza, że możemy się różnić, ale będziemy starali się wzajemnie rozumieć i tak kształtować relacje wewnątrz gminy, by nikt nie czuł się dyskryminowany, niechciany, niepotrzebny;

...konkurencyjność rozumiemy jako umiejętność podejmowania przemyślanych decyzji i wygrywania konkurencji o nowych mieszkańców, przedsiębiorców, także specyficznych turystów i inne zasoby rozwojowe (np. środki europejskie);

...kreatywność powinna pozwalać nam wszystkim budować specyfikę naszej Gminy, która dla każdego z nas będzie stanowiła wyjątkowe miejsce do życia. Jednocześnie kreatywność powinna pozwalać przełamywać działania stereotypowe, również w sferze administracji;

...bezpieczeństwo to jedna z kluczowych potrzeb każdego mieszkańca. Ważne jest zarówno poczucie bezpieczeństwa, jak i gwarancja jego zachowania, dzięki odpowiednim usługom publicznym czy odpowiedniej organizacji przestrzeni;

...nowoczesna i przyjazna przestrzeń, czyli środowisko przyrodnicze i efekty działalności człowieka zorganizowane w taki sposób, by z jednej strony gwarantować bezpieczeństwo zachowania walorów przyrodniczych, z drugiej zaś tworzyć atrakcyjne miejsca o różnych funkcjach, z których będą chcieli korzystać mieszkańcy.

3. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

Wnioski z diagnozy strategicznej zostały przedstawione w układzie ośmiu tematycznych tabel i zostały poparte najważniejszymi danymi wynikającymi z przeprowadzonego procesu diagnostycznego. Tematycznie poszczególne sekcje powiązane są z kolejnymi rozdziałami diagnozy strategicznej. Dla każdego obszaru sformułowana została ogólna teza dotycząca zachodzących w gminie procesów, a następnie zostały one pogłębione w ramach opisu kluczowych zjawisk i najważniejszych wniosków strategicznych.

Procesy demograficzne

Gminę Dywity zamieszkuje ponad 12 tysięcy mieszkańców. Ogólna liczba ludności w gminie wzrasta, ale zachodzą w niej zróżnicowane procesy demograficzne, w różnych grupach społecznych (Tabela 1).

Tabela 1. Atrakcyjność zamieszkania – procesy demograficzne

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none">o dodatnie saldo migracji w gminie, a ujemne w mieście Olsztyn,o ujemny przyrost naturalny oraz starzenie się społeczności gminy.	<p>Gmina Dywity wykorzystuje postępujący proces suburbanizacji w aglomeracji Olsztyna i jest konkurencyjna pod względem przyciągania nowych mieszkańców.</p> <p>W związku z zachodzącymi procesami starzenia się społeczeństwa, kluczowe dla efektywnego rozwoju gminy będzie wsparcie obszarów związanych z gospodarką senioralną.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Środowisko przyrodnicze

Gmina Dywity charakteryzuje się wyjątkowymi walorami środowiska przyrodniczego, co rodzi zarówno szanse, jak i zagrożenia dla jej dalszego rozwoju i wymaga odpowiedniego zarządzania kluczowymi obszarami (Tabela 2).

Tabela 2. Atrakcyjność zamieszkania – środowisko przyrodnicze

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none">o tereny gminy są w niewielkim stopniu zurbanizowane, pokrywają ją głównie użytki rolne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione,o znaczną część powierzchni zajmują obszary prawnie chronione,o w gminie systematycznie zwiększa się dostęp do infrastruktury technicznej, ale wciąż nie jest on wystarczający, także z punktu widzenia ochrony środowiska przyrodniczego.	<p>Zagadnienia związane z ochroną i jakością środowiska przyrodniczego stoją, przynajmniej pośrednio, w centrum potrzeb mieszkańców i w szerszym kontekście zapewniają jakość życia oraz wpływają na ocenę warunków mieszkaniowych przez biznes.</p> <p>Gmina Dywity powinna wykorzystać możliwości, jakie wynikają z ukierunkowania polityki UE na szeroko rozumianą zieloną energię i ograniczanie wpływu człowieka na zmiany klimatyczne.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Usługi społeczne

Dostępność poszczególnych usług społecznych w gminie Dywity jest na dobrym poziomie, ale niektóre ich obszary wciąż wymagają poprawy (Tabela 3).

Tabela 3. Atrakcyjność zamieszkania – usługi społeczne (edukacja i wychowanie przedszkolne oraz opieka zdrowotna i społeczna)

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> o w gminie sprawnie funkcjonuje edukacja na poziomie przedszkoli i szkół podstawowych, o gminę charakteryzuje wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym 	Poprawa sytuacji w obszarze edukacja może następować poprzez działania jakościowe oraz założenie, że naturalne „dopełnienie” procesu edukacji młodzieży z Dywit następuje w Olsztynie.
<ul style="list-style-type: none"> o dostęp do opieki zdrowotnej w gminie Dywity jest na relatywnie niskim poziomie, choć mieszkańcy oceniają go raczej pozytywnie, o problemem gminy jest dostępność do Internetu w niektórych jej obszarach. 	<p>Zapewnienie mieszkańcom Dywit odpowiedniej opieki zdrowotnej wymaga nacisku na sferę jakościową i ilościową w zakresie samych usług, a także podjęcia działań skutkujących zwiększeniem możliwości komunikacyjnych z Olsztynem.</p> <p>W dobie rozwoju e-medycyny oraz wzrostu znaczenia nauczania zdalnego istotne są kompetencje informatyczne oraz jakość infrastruktury teleinformatycznej w całej gminie.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Aktywność społeczna

Aktywność społeczną w gminie Dywity można ocenić przez pryzmat zarówno działań indywidualnych, jak i inicjatyw zbiorowych (Tabela 4).

Tabela 4. Atrakcyjność zamieszkania – aktywność społeczna

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> o bogata lokalna oferta kulturalna i sportowa, w tym działalność lokalnych organizacji pozarządowych, o aktywność organizacji społecznych, o aktywność mieszkańców w wyborach. 	Dotychczasowe działania władz lokalnych oraz aktywność mieszkańców pozwalają ocenić wysoko potencjał gminy do wzmacniania wspólnotowości, działań na rzecz gminy oraz wzmacniania kapitału społecznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Dostępność komunikacyjna

Położenie gminy Dywity powoduje, że sfera dostępności komunikacyjnej jest w niej na ogólnie dobrym poziomie. Zarówno jednak spójność komunikacyjna wewnętrzna, jak i zewnętrzna, przejawia pewne problemy (Tabela 5).

Tabela 5. Atrakcyjność zamieszkania – dostępność komunikacyjna

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> o przebieg drogi krajowej DK51, o bliskość komunikacyjna Olsztyna, o słabość niektórych połączeń, w tym zły stan części dróg wewnętrznych oraz dojazdowych do Olsztyna, o komunikacja publiczna w gminie Dywity na dość dobrym poziomie, jednak część połączeń (w tym z Olsztynem) wymagających poprawy. 	Strategicznym wyzwaniem w kontekście jakości życia w gminie oraz jej konkurencyjności jest zadbanie o spójność komunikacyjną wewnętrzną oraz zewnętrzną, w tym zwłaszcza w relacjach z Olsztynem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Potencjał gospodarczy i klimat dla biznesu

W gminie Dywity rozwija się zarówno drobna przedsiębiorczość, jak i istnieje potencjał do rozwoju dużego biznesu. Gminę charakteryzuje dobra sytuacja gospodarcza (Tabela 6).

Tabela 6. Atrakcyjność inwestycyjna – potencjał gospodarczy i klimat dla biznesu

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> o gminę Dywity charakteryzuje wysoki poziom przedsiębiorczości, o dynamiczny spadek liczby osób bezrobotnych, o rozwinięty sektor drewna i meblarstwa oraz żywności wysokiej jakości (dwie IS W-M), 	<p>Specyfika położenia i warunków życia w gminie powoduje, że kluczowy dla wzmocnienia potencjału gospodarczego staje się rozwój drobnej przedsiębiorczości, w tym także wśród napływowych mieszkańców. Szczególnie silną konkurencję w tym obszarze stanowi gmina Stawiguda.</p> <p>Bliskość Olsztyna i jego zaplecza instytucjonalno-badawczego daje gminie Dywity szansę na wzmocnienie i dalszy rozwój działalności zaliczanych do IS województwa warmińsko-mazurskiego.</p>
<ul style="list-style-type: none"> o gminę charakteryzuje wysoka atrakcyjność inwestycyjna i dobre praktyki w obsłudze przedsiębiorców. 	<p>W obliczu intensywnej konkurencji o przedsiębiorców istotą jest prowadzenie dalszej aktywnej polityki proinwestycyjnej, bazującej nie tylko na przygotowaniu „twardej” oferty, ale także otwartości wobec potencjalnych inwestorów.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Potencjał turystyczny

Walory turystyczne gminy związane są zarówno z czynnikami przyrodniczymi, jak i dostępną, rozwiniętą infrastrukturą turystyczną, której część wymaga jednak rozwoju i dofinansowania (Tabela 7).

Tabela 7. Atrakcyjność turystyczna – potencjał turystyczny (walory, turystyka aktywna i infrastruktura noclegowa)

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> o w gminie przy obszarach cennych przyrodniczo zlokalizowane są ścieżki i szlaki rowerowe, o w gminie odbywają się liczne wydarzenia sportowe i rekreacyjne, choć oferta generalnie oceniana jest jako niewystarczająca 	<p>Pomimo istniejących i rozwijanych walorów turystycznych gminy, konkurowanie o turystów, nawet w skali gmin otaczających Olsztyn, jest wyjątkowo trudne (silna konkurencja również samego Olsztyna).</p> <p>Potencjał rozwoju turystyki aktywnej wiąże się z popularyzacją „zdrowego stylu życia”, który obecnie jest ograniczony przez pandemię. Należy jednak zakładać, że czas ograniczeń będzie relatywnie krótki.</p>
<ul style="list-style-type: none"> o niedostateczna baza noclegowo-wypoczynkowa 	<p>Rozwój potencjału turystyczno-wypoczynkowego Dywit wymaga działań inwestycyjnych, organizacyjnych i promocyjnych ze strony władz lokalnych, ale również przemyślanej strategii marketingowej pozwalającej wykorzystać fakt bliskości stolicy województwa.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

Sprawność instytucjonalna

Na sprawność instytucjonalną gminy Dywity składają się zarówno działania indywidualne samorządu, jak i te podejmowane we współpracy z innymi gminami (Tabela 8).

Tabela 8. Sprawność instytucjonalna

Kluczowe zjawiska i cechy	Wnioski strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> o lokalizacja gminy Dywity stawia ją w korzystnej sytuacji pod względem możliwości realizacji założeń strategicznych, także ponadlokalnych (przynależność do MOF Olsztyna, OSI Tygrys W-M), 	<p>Dalszy rozwój gminy będzie wymagał intensyfikacji współpracy z otoczeniem i identyfikacji wspólnych potrzeb rozwojowych.</p>
<ul style="list-style-type: none"> o wysokie dochody własne gminy, o wskazywana przez mieszkańców konieczność poprawy jakości kontaktu z administracją publiczną. 	<p>Maksymalizacja sprawności działania samorządu w Dywitach, obok intensyfikacji podjętych dotychczas działań rozwojowych (twardych i miękkich), powinna bazować na poprawie sfery komunikacji na linii mieszkańcy – Urząd Gminy.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy Dywity*.

4. ANALIZA SWOT

W analizie SWOT zastosowano tradycyjny podział czynników. Mocne i słabe strony to cechy gminy Dydwyty, a szanse i zagrożenia określają uwarunkowania zewnętrzne (Tabela 9).

Tabela 9. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Walory przyrodnicze ✓ Aktywna część mieszkańców gminy ✓ Aktywne organizacje społeczne ✓ Relatywnie dobrze rozwinięte usługi publiczne ✓ Wysoki poziom przedsiębiorczości ✓ Dogodne warunki do prowadzenia biznesu ✓ Firmy należące do regionalnych inteligentnych specjalizacji ✓ Wysokie dochody własne budżetu gminy ✓ Doświadczenie organizacyjne we współpracy z innymi samorządami 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niezadowalająca spójność komunikacyjna wewnątrz gminy ✓ Niezadowalająca dostępność komunikacyjna Olsztyna ✓ Braki w wyposażeniu w infrastrukturę techniczną ✓ Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu i dostęp do miejsc rekreacji ✓ Słabo rozwinięty model komunikacji Urząd Gminy – społeczność lokalna ✓ Marginalizacja części sołectw ✓ Część mieszkańców słabo zaangażowana w działania na rzecz gminy ✓ Brak dostępu do Internetu w części gminy („białe plamy”)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zainteresowanie osiedleńcze gminą (głównie mieszkańców Olsztyna) ✓ Wzrost popytu na tereny wypoczynkowe z dala od skupisk ludności ✓ Polityki UE skoncentrowane na działaniach proinnowacyjnych oraz w zakresie zielonej gospodarki ✓ Polityka rozwoju Zarządu Województwa Warmińsko-mazurskiego ✓ Realizacja instrumentu ZIT w latach 2021-2027 na terenie MOF Olsztyna ✓ Realizacja krajowych inwestycji drogowych (obwodnica Olsztyna) ✓ Postęp technologiczny ułatwiający rozwój e-usług i innych działalności przez Internet ✓ Sieci współpracy krajowej i międzynarodowej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Przedłużający się kryzys gospodarczy powiązany z pandemią COVID-19 ✓ Ograniczanie możliwości rozwojowych samorządów (ograniczanie dochodów, wzrost zadań bez pokrycia finansowego) ✓ Ograniczenia w wykorzystaniu funduszy UE w latach 2021-2027 ✓ Negatywne procesy demograficzne ✓ Zmiany klimatyczne

5. CELE ROZWOJU GMINY DYWITY DO 2030 ROKU

5.1. Cel główny oraz układ celów strategicznych i operacyjnych

Celem głównym Strategii jest:

wysoka jakość życia mieszkańców Gminy.

Oznacza to, że działania realizowane przez samorząd lokalny będą skoncentrowane na podnoszeniu komfortu i poziomu funkcjonowania wszystkich grup społecznych zamieszkujących gminę Dywity. Cel główny należy rozpatrywać w dwóch kontekstach:

A. W **kontekście tematycznym** realizowany jest on przez dwa cele strategiczne (Rysunek 1):

- a) **wysoką atrakcyjność lokalizacyjną** oraz
- b) **wysoką aktywność społeczną,**

które mimo swojej częściowej odrębności tematycznej uzupełniają się na zasadzie **synergii**;

B. W **kontekście oczekiwanych rezultatów** cel główny ma dwa wymiary:

- c) wymiar **wyrównywania różnic rozwojowych** w gminie, które obserwowane są zarówno w sferze społeczno-gospodarczej (poziom pojedynczych mieszkańców, gospodarstw domowych czy podmiotów gospodarczych), jak i w przestrzeni (różnice między poszczególnymi częściami gminy) oraz
- d) wymiar **budowania przewag** gminy w ujęciu porównawczym z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Rysunek 1. Układ celów strategicznych i operacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Dwa cele strategiczne realizowane są przez siedem celów operacyjnych. Trzy cele operacyjne (Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna, Silna świadomość lokalna oraz Zadbane środowisko) mają wymiar integrujący i tematycznie w tym samym stopniu odnoszą się zarówno do celu **Wysoka atrakcyjność lokalizacyjna**, jak i **Wysoka aktywność społeczna**. W centrum układu znajduje się cel operacyjny **Silna świadomość lokalna**, którego znaczenie odnosi się zarówno do wymiaru społecznego, jak i przestrzennego związanego ze specyfiką gminy. Pozostałe cztery cele tematycznie bliższe są jednemu z wymiarów – przestrzennemu lub społecznemu – jednak nie są tylko im jednoznacznie przynależne. Na przykład, cel Satisfakcjonujące kwalifikacje w większym stopniu koreluje z aktywnością społeczną, ale jednocześnie oddziałuje pozytywnie na atrakcyjność lokalizacyjną z punktu widzenia gospodarczego.

5.2. Cele operacyjne

5.2.1. Rozwinięta infrastruktura techniczna

Cel związany jest z podstawowymi typami infrastruktury technicznej, do których zaliczamy infrastrukturę: drogową, telekomunikacyjną, gazową, wodno-kanalizacyjną oraz energetyczną. Rozwinięta infrastruktura rozumiana jest zarówno w wymiarze dostępności i wyrównywania różnic w rozwoju gminy, jak i jakości. Zrównoważony rozwój infrastruktury ma w efekcie zapewnić większą konkurencyjność, jak i poprawić bezpieczeństwo gminnej przestrzeni. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Infrastruktura drogową:

- a) przebudowa, modernizacja i rozbudowa dróg gminnych,
- b) nadawanie drogom kategorii drogi gminnej,
- c) budowa dróg dojazdowych do terenów mieszkalnych i inwestycyjnych,
- d) poprawa bezpieczeństwa na drogach wykorzystywanych przez użytkowników szkół, przedszkoli, świetlic,
- e) uzupełnienie infrastruktury przydrożnej – chodniki, oświetlenie,
- f) lobbing na rzecz drogowych inwestycji ponadlokalnych:
 - budowa obwodnicy Olsztyna,
 - modernizacja drogi powiatowej 1501 N Bukwałd-Dywity,
 - integracja sieci drogowej MOF Olsztyna poprzez budowę dróg gminnych w partnerstwie Gmina Dywity-Gmina Jonkowo-Gmina Olsztyn,
 - modernizacja drogi powiatowej nr 1451N Różnowo-Rozgity,
 - modernizacja drogi powiatowej 1449N na odcinku krzyżówki Barczewskie- Rondo Osiedle Sterowców jako projekt komplementarny do tzw. „dużej pętli”.
- g) działania na rzecz tworzenia nowego układu komunikacyjnego – dostosowanie komunikacji do obwodnicy, modernizacja, budowa dróg przy terenach objętych MPZP,
- h) rozwój systemu bezpiecznych ciągów pieszych, pieszo-rowerowych, systemu oświetlenia – kontynuacja projektu zwiększającego ekomobilność na terenie gminy Dywity,
- i) rozwój sieci komunikacyjnej transportu publicznego – budowa połączeń, przystanków, zatok autobusowych.

B. Infrastruktura telekomunikacyjna:

- a) poprawa dostępności do Internetu obszarów częściowo lub całkowicie wykluczonych cyfrowo,
- b) poprawa jakości łączy internetowych,
- c) poprawa łączności telefonicznej,
- d) przygotowanie koncepcji i rozbudowa infrastruktury na terenach zurbanizowanych, objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

C. Infrastruktura gazowa:

- a) współpraca z Polską Spółką Gazownictwa w zakresie analizy zapotrzebowania i możliwości gazyfikacji gminy,
- b) przygotowanie koncepcji i rozbudowa infrastruktury na terenach zurbanizowanych, objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

D. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna:

- a) przygotowanie koncepcji i rozbudowa infrastruktury na terenach zurbanizowanych, objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- b) rozwój sieci kanalizacji,
- c) rozwój sieci wodociągowych.

E. Infrastruktura energetyczna:

- a) inwestycje w OZE (w tym np. fotowoltaika na obiektach gminnych, publicznych),
- b) ekoenergia w Gminie Dywity – zwiększenie efektywnego wykorzystania energii przez mieszkańców Gminy Dywity ze źródeł odnawialnych, poprzez montaż na budynkach mieszkalnych instalacji służących produkcji energii przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii,
- c) przygotowanie koncepcji i rozbudowa infrastruktury na terenach zurbanizowanych, objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

5.2.2. Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna

Cel tematycznie odnosi się do podstawowego katalogu szeroko rozumianych usług społecznych, jak również do tworzenia niezbędnej ku temu bazy infrastruktury społecznej. Usługi rozumiane są zarówno w wymiarze ich dostępności poprzez dotarcie do tych części gminy, w których brakuje podstawowych usług, jak i jakości (np. poprzez rozwój e-usług), co może wpłynąć na efektywną konkurencję o mieszkańców. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Edukacja:

- a) odciążenie uczniów od noszenia podręczników, zastępowanie podręczników innowacyjnymi rozwiązaniami,
- b) wypełnienie uczniom czasu wolnego (wakacyjnego, pozalekcyjnego),
- c) wdrażanie procesowego wspomaganie szkół i przedszkoli – rozszerzenie działań z planu wspomaganie szkół w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych na wszystkie jednostki oświatowe prowadzone przez gminę Dywity,
- d) doposażanie szkół i przedszkoli w nowoczesny sprzęt multimedialny,
- e) nowe miejsca w przedszkolach gminnych, tworzenie nowych jednostek oraz nowych oddziałów w przedszkolach poprzez modernizację,
- f) utworzenie przedszkola integracyjnego lub z oddziałami integracyjnymi,
- g) wsparcie powiatowych inwestycji oświatowych,

- h) miejsca w szkołach podstawowych oraz budowa nowej szkoły na osiedlu Wadąg,
- i) miejsca opieki nad dziećmi w wieku 0-3 – utrzymanie dofinansowania żłobków niepublicznych, utrzymanie narzędzia dofinansowania dla rodziców w formie „Bonu dla Krasnala”, wspieranie innych form opieki dzieci w wieku do 3 lat,
- j) budowa żłobka gminnego.

B. Kultura:

- a) poprawa infrastruktury kulturalnej, w tym obiektów przeznaczonych na organizację wydarzeń kulturalnych,
- b) budowa nowej siedziby Gminnego Domu Kultury z Biblioteką Gminną.

C. Sport i rekreacja:

- a) rozwój infrastruktury sportowej – budowa pełnowymiarowej hali sportowej w Dywitach, tworzenie obiektów całorocznych zadaszonych,
- b) rozwój oferty zajęć sportowych,
- c) rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej – zagospodarowanie terenów nad wodą, budowa i utrzymanie szlaków turystycznych rowerowych, kajakowych, pieszych, odbudowa i utrzymanie istniejących obiektów,
- d) rozwój ścieżek pieszo-rowerowych pomiędzy miejscowościami gminnymi oraz miastem Olsztyn.

D. Zdrowie:

- a) rozwój bazy i infrastruktury ochrony zdrowia – budowa nowego budynku na potrzeby SGZOZ w Dywitach, w tym rozbudowa bloku rehabilitacji ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży,
- b) pozyskiwanie fachowców w zakresie ochrony zdrowia na potrzeby rozwoju SGZOZ.

E. E-usługi:

- a) dostępność e-usług dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów.

F. Transport zbiorowy:

- a) niskoemisyjny transport zbiorowy – usprawnienie systemu komunikacji publicznej na terenie Gminy Dywity (kontynuacja projektu zwiększającego ekomobilność na terenie gminy),
- b) rozwój indywidualnych form transportu niskoemisyjnego (rowery, hulajnogi, skutery elektryczne),
- c) uzupełnienie taboru transportu zbiorowego,
- d) rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne oraz zmniejszenie jego emisyjności,
- e) rozwój połączeń transportu zbiorowego.

G. Bezpieczeństwo:

- a) budowa posterunku policji,
- b) rozwój obiektów Ochotniczych Straży Pożarnych – budowa remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kieźlinach,
- c) zwiększanie terenów objętych monitoringiem,
- d) tworzenie miejsc z dostępem do defibrylatora.

H. Mieszkalnictwo:

- a) rozwój mieszkalnictwa komunalnego przy bezwrotnym wsparciu Gminy w ramach projektów rządowych.

5.2.3. Efektywna aktywizacja

Cel dotyczy zagadnień związanych z włączeniem i aktywizacją różnych grup społecznych, których funkcjonowanie jest z różnych powodów utrudnione. Cel ten odnosi się zarówno do społecznej integracji, jak i kształtowania poczucia bezpieczeństwa rodzinnego. Podjęte działania powinny być efektywne, aby gmina była jak najsilniej zintegrowana wewnętrznie. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Rynek pracy:

- a) programy dla osób defaworyzowanych na rynku pracy – wsparcie przekwalifikowania bezrobotnych, programy dla seniorów czy rodziców powracających na rynek pracy po przerwie.

B. Dzieci i młodzież:

- a) wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży, ochrona ich zdrowia psychicznego oraz rozwój kompetencji społecznych,
- b) kształtowanie wśród dzieci i młodzieży kultury i szacunku do pracy – organizacja zajęć i prac społecznych,
- c) organizacja miejsc integracji i spędzania wolnego czasu.

C. Włączenie:

- a) rozwój form pomocy dla osób niesamodzielnych (seniorów, osób niepełnosprawnych),
- b) tworzenie warunków i wsparcie integracji seniorów, którzy są sprawni, a potrzebują wyjścia z domu.

5.2.4. Satysfakcjonujące kwalifikacje

Cel dotyczy rozwoju kwalifikacji mieszkańców w kontekście ich przydatności dla lokalnego rynku pracy, jak i możliwości założenia własnej działalności gospodarczej. Kwalifikacje powinny być zatem satysfakcjonujące dla samych mieszkańców, jak i przedsiębiorców funkcjonujących na terenie gminy, co powinno prowadzić do zwiększenia aktywności społecznej na rynku pracy. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Edukacja:

- a) rozwijanie zainteresowania uczniów możliwością dalszego kształcenia w szkole branżowej i zdobyciem kwalifikacji zawodowych, zaznajamianie ich z lokalnym rynkiem pracy oraz potrzebami lokalnych przedsiębiorców,
- b) wsparcie dla rozwoju zawodów „tradycyjnych”,
- c) współpraca gminnych szkół podstawowych z zakładami pracy i szkołami branżowymi z Olsztyna,
- d) programy doradztwa zawodowego.

B. Przedsiębiorczość:

- a) edukacja biznesowa dla osób w wieku szkolnym,
- b) wprowadzanie podstaw przedsiębiorczości dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – działania prowadzone w przedszkolach, szkołach, w ośrodku kultury oraz podczas projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- c) programy rozwoju przedsiębiorczości mające na celu kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców.

5.2.5. Dobry klimat gospodarczy

Cel związany jest z kreowaniem warunków dla przyciągania nowych przedsiębiorców oraz podnoszenia jakości funkcjonowania firm już zlokalizowanych w gminie. Dedykowane temu celowi działania łączą zagadnienia infrastrukturalne i miękkie. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Infrastruktura biznesowa:

- a) tworzenie i rozwój terenów inwestycyjnych,
- b) udostępnianie przestrzeni biurowej/coworkingowej.

B. Promocja gospodarcza:

- a) promocja przedsiębiorców i ich działalności – targi inwestycyjne.

C. Innowacje:

- a) współpraca z podmiotami o profilu działalności B+R,
- b) rozwój branż wpisujących się w inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego.

5.2.6. Zadbane środowisko

Cel odnosi się do katalogu działań związanych poprawą jakości środowiska przyrodniczego. Zagadnienia związane z „zadbany środowiskiem” dotyczą bezpośrednio działań proekologicznych, w tym edukacji społecznej oraz inicjatyw mających na celu obniżenie antropopresji, co ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa środowiskowego. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Edukacja:

- a) edukacja ekologiczna wśród osób w każdym wieku, w tym dostosowanie programów nauczania, kilkudniowy festiwal proekologiczny – warsztaty dla dzieci, zero waste.

B. Niska emisja:

- a) działania antysmogowe, np. wymiany lokalnych systemów ogrzewania.
- b) budowa stacji ładowania aut elektrycznych.

C. Gospodarka obiegu zamkniętego i ekoinnowacje

- a) działania na rzecz rozwoju gospodarki obiegu zamkniętego: regeneracyjnego systemu gospodarczego, polegającego na powtórny wykorzystaniu odpadów jako surowców, w tym szczególne nastawienie na kompostowanie.

D. Gospodarka odpadami:

- a) recykling,
- b) segregacja śmieci.

E. System retencji:

- a) rozwój zielonej infrastruktury i inne działania mające na celu zwiększenia przepuszczalności gruntu.

5.2.7. Silna świadomość lokalna

Cel ma najbardziej złożony charakter i związany jest bezpośrednio z budowaniem relacji wewnętrznych i zewnętrznych, w tym z działaniami odnoszącymi się do współpracy, integracji, a także służącej temu profesjonalizacji działań instytucji funkcjonujących w gminie. Jednocześnie działania te powinny być prowadzone w poszanowaniu dla walorów kulturowych i przyrodniczych gminy, stanowiących jej specyfikę, atrakcyjną zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Potrzeba zwiększenia świadomości odnosi się zatem zarówno do świadomości w zakresie możliwości wykorzystania swojego potencjału instytucjonalnego i przestrzennego, jak i budowania lokalnej tożsamości. Wyróżniono następujące kierunki działań:

A. Relacje:

- a) rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego,
- b) udział obywateli w życiu publicznym – konsultacje,
- c) finansowe i pozafinansowe wsparcie NGO – wsparcie w przygotowaniu wniosków unijnych, rozwój funkcji koordynatora,
- d) integracja i rozwój współpracy pomiędzy NGO – utworzenie forum organizacji pozarządowych, rozwój funkcji koordynatora,
- e) zaangażowanie NGO w realizację zadań własnych gminy.

B. Profesjonalny Urząd:

- a) podniesienie jakości obsługi klienta w UG – rozwój e-usług,
- b) rozwój strony internetowej – informacje o NGO, lokale do wynajęcia, kalendarz wydarzeń, portal „usług” realizowanych na terenie gminy,
- c) digitalizacja i cyfryzacja urzędu w celu rozwoju e-usług.

C. Lokalna specyfika:

- a) zachowanie elementów architektury tradycyjnej i obecnego charakteru gminy (kapliczki warmińskie, siedliska warmińskie),
- b) animacja społeczna i kulturalna, budowanie tożsamości (działania istotne zwłaszcza dla przyjezdnych mieszkańców), organizacja wspólnych wydarzeń,
- c) promocja walorów i specyfiki gminy – wydawnictwa,
- d) zagospodarowanie centrum Dywit,
- e) zrównoważone planowanie przestrzenne,
- f) renowacja starych szlaków rowerowych, rozwój istniejących szlaków (Łynostrada),
- g) rozwój bazy turystycznej – noclegi, gastronomia, miniparkingi,
- h) wykorzystanie lokalnej i regionalnej specyfiki do rozwoju produktów turystycznych – agroturystyka, pszczoły, miodziarze, żywność ekologiczna, pokłady torfu – uzdrowisko,
- i) sieciowanie produktów i rozwój współpracy branży turystycznej.

6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej został opracowany w oparciu o uchwalone przez Radę Gminy Dywity *Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dywity*². Do opracowania modelu wykorzystany został również projekt modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna³, a także *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego*⁴.

6.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna i kierunki zagospodarowania

Zgodnie z zapisami Studium, Gmina Dywity podzielona jest na cztery główne struktury przestrzenne⁵:

- A. **Obszary objęte prawnymi formami ochrony** – Obszar Natura 2000, korytarz ekologiczny, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny, strefa ochronna ujęcia wody pitnej Wadąg;
- B. **Obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej** – tereny z dużym udziałem kompleksów gleb III-ciej klasy bonitacyjnej i trwałych użytków zielonych;
- C. **Obszar podmiejski miasta Olsztyna** – układ miejscowości Dywity, Różnowo, Słupy, Kieźliny, Ługwałd wraz z otoczeniem drogi krajowej nr 51 Bezledy – Olsztyn (przejście graniczne w Bezledach), gdzie następuje rozwój głównie osadnictwa (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna);
- D. **Obszar w rejonie miejscowości Spręcowo wraz z otoczeniem drogi krajowej nr 51 po jej wschodniej stronie** – tereny posiadające warunki do rozwoju funkcji gospodarczych i osadnictwa.

Dodatkowo, na podstawie SUIKZP Gminy Dywity można wskazać 6 stref o zróżnicowanych uwarunkowaniach i kierunkach polityki przestrzennej:

Strefa SNW1 – strefa o najwyższym reżimie – w jej obrębie znajdują się tereny Natura 2000, cenny przyrodniczo i ekologicznie korytarz rzeki Łyny oraz liczne chronione kompleksy leśne. W strefie tej przewiduje się następujące kierunki zagospodarowania⁶:

- A. Preferencje dla rozwoju turystyki kwalifikowanej, wędrowskiej – rowerowej, konnej, pieszej, wodnej; obiekty dla obsługi turystyki należy lokalizować w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zwartej zabudowy wsi i na terenach wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.
- B. Przystosowanie terenu do penetracji turystycznej poprzez wytyczenie i urządzenie ścieżek pieszych, rowerowych.

² *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn.

³ *Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna*, 2021, Utila sp. z o.o. & EU Consult sp. z o.o., Olsztyn.

⁴ *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, 2018, WMBPP, Olsztyn.

⁵ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 5.

⁶ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 8.

- C. Rozwój funkcji agroturystyki, przede wszystkim w oparciu o istniejące siedliska z ich ewentualną rozbudową.
- D. W rolnictwie stworzenie preferencji dla rozwoju form opartych o ekologiczne zasady gospodarowania.
- E. Zakaz lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym w tym zakaz lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów hodowlanych o obsadzie powyżej 20DJP.
- F. Lasy ochronne – użytkowanie turystyczne, gospodarka leśna na szczególnych warunkach.

Strefa SNW2 – strefa o najwyższym reżimie – strefa o podobnej charakterystyce do strefy SNW1 – obejmuje tereny jeziora Wadąg i licznych obszarów chronionych. Dla strefy sformułowano następujące kierunki zagospodarowania i zasady polityki przestrzennej⁷:

- A. Osadnictwo wyłącznie na terenach wyznaczonych na rysunku studium jako tereny rozwojowe, po opracowaniu planu miejscowego.
- B. Unikanie prowadzenia magistralnych sieci przesyłowych nie obsługujących bezpośrednio terenu.
- C. Przystosowanie terenu do penetracji turystycznej poprzez wytyczenie i urządzenie ścieżek pieszych, rowerowych.
- D. Rozwój funkcji agroturystyki przede wszystkim w oparciu o istniejące siedliska z ich ewentualną rozbudową.
- E. W rolnictwie stworzenie preferencji dla rozwoju form opartych o ekologiczne zasady gospodarowania.
- F. Zakaz lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym w tym zakaz lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów hodowlanych o obsadzie powyżej 10DJP.
- G. Lasy ochronne – użytkowanie turystyczne, gospodarka leśna na szczególnych warunkach.

Strefy SW 1-3 – strefy o wysokim reżimie – posiadają one bardzo zbliżone zasady zagospodarowania. Obejmują Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny. Obszary te posiadają następujące zasady polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania⁸:

- A. Rozwój funkcji osadniczych przewiduje się jako uzupełnienia wsi Bukwałd, Spręcowo i Różnowo.
- B. Możliwość lokalizacji pojedynczych pensjonatów w miejscach o wybitnych walorach krajobrazowych.
- C. Przystosowanie terenów do penetracji turystycznej poprzez wytyczenie i urządzenie ścieżek pieszych, rowerowych.
- D. Rozwój funkcji agroturystyki w oparciu o istniejące siedliska z ich ewentualną rozbudową.
- E. W rolnictwie stworzenie preferencji dla rozwoju form opartych o ekologiczne zasady gospodarowania.

⁷ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 9-10.

⁸ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 12-15.

- F. Zakaz lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym w tym zakaz lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów hodowlanych o obsadzie powyżej 40DJP.
- G. W rejonie wsi Sętań i Nowe Włóki rozwój funkcji rekreacyjno-turystycznych i sportowych, m.in. realizacja pola golfowego wraz z niezbędnymi obiektami obsługującymi w tym zabudowa hotelowa.
- H. Rozwój osadnictwa – funkcje mieszkaniowe i usługowe należy realizować jako uzupełnienie istniejącej zabudowy wiejskiej oraz na wyznaczonych terenach rozwojowych. Na wyznaczonych terenach rozwojowych minimalna powierzchnia jednej działki zabudowy mieszkaniowej nie może być mniejsza jak 3 000 m².

Strefa SUI – strefa o umiarkowanym reżimie – teren o nieciągłej izolacji – obejmuje głównie północno-wschodnią część gminy. Na jej terenie nie znajdują się obszary chronione. Dla strefy sformułowane zostały następujące kierunki zagospodarowania i zasady polityki przestrzennej⁹:

- A. Funkcja osadnicza o ograniczonym rozwoju.
- B. Rehabilitacja istniejących siedlisk.
- C. Rolnictwo bez możliwości stosowania nawożenia gnojowicą.
- D. Zakaz lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym w tym zakaz lokalizacji ferm chowu i hodowli zwierząt o obsadzie powyżej 40 DJP.
- E. Rozwój strefy jako zielone – rolnicze zaplecze gminy.

Strefa SUR – strefa o umiarkowanym rozwoju – obszar obejmuje tereny pasa ciągnącego się od wschodniej granicy gminy w północno-zachodnim kierunku. Na jego obszarze nie znajdują się obszary chronione. W strefie tej przewiduje się następujące kierunki zagospodarowania¹⁰:

- A. Funkcja osadnicza o umiarkowanym rozwoju.
- B. Wzdłuż południowej strony drogi powiatowej nr 1442N, wyznaczone tereny rozwojowe pod zabudowę mieszkaniową z usługami dla obsługi mieszkańców.
- C. Zagospodarowanie terenu może nastąpić na następujących warunkach:
 - a) zrealizowanie pełnego uzbrojenia terenu, w tym również dla inwestycji położonych w obszarze SW3.
 - b) opracowania planu miejscowego dla całej inwestycji przewidzianej w tym obszarze.
 - c) wybór terenów pod zabudowę musi nastąpić na podstawie opracowania fizjograficznego.
 - d) tereny podmokłe i fizjograficznie o gorszych warunkach pod zabudowę powinny być przeznaczone pod zieleń, urządzenia sportowe lub pozostać w użytkowaniu rolniczym.
 - e) działki zabudowy mieszkaniowej o minimalnej powierzchni 3000 m².
- D. Dopuszczono gospodarstwa agroturystyczne i specjalistyczne.
- E. Teren jako rolnicze zaplecze gminy.

⁹ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 15.

¹⁰ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 16.

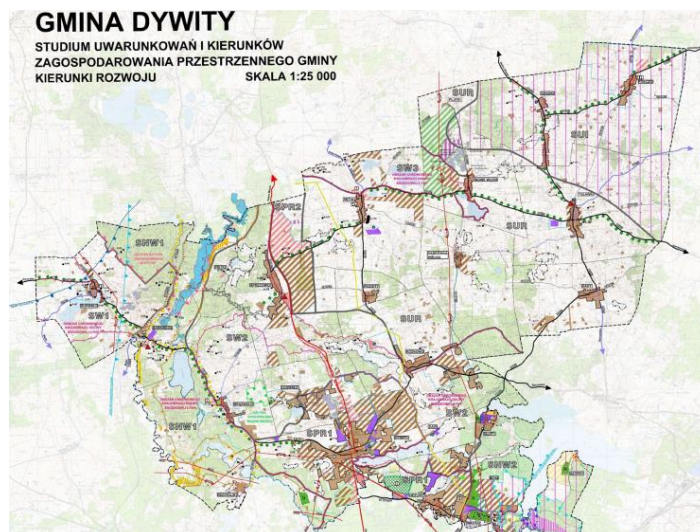
- F. Zakaz lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym w tym zakaz lokalizacji ferm chowu i hodowli zwierząt o obsadzie powyżej 210 DJP.

Strefy SPR 1-2 – Strefy potencjalnego rozwoju – w strefach tych przewidziane są największe przekształcenia i najszerze kierunki polityki przestrzennej. Strefa SPR 1 obejmuje głównie tereny położone przy drodze krajowej DK51 oraz tereny Dywit, Kieźlin oraz Ługwałdu. Strefa SPR 2 obejmuje tereny znajdujące się w północnej części gminy, na zachód od Spręcowa. Obszary te mają rozwijać się jako strefa podmiejska Olsztyna. Posiadają one następujące zasady polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania¹¹:

- A. Funkcja osadnicza – rozwojowa w uzależnieniu od uzbrojenia terenów w kanalizację zbiorczą gminną.
- B. Główne ośrodki przewidziane do rozwoju wielofunkcyjnego to miejscowości Dywity, Ługwałd i Kieźliny.
- C. Rozwój mieszkalnictwa połączony z rozwojem infrastruktury społecznej.
- D. Dla obsługi terenów usługowych i mieszkaniowych zlokalizowanych w północnej części wsi Dywity planowana droga publiczna włączona do drogi powiatowej 1430N bez powiązania z drogą krajową, zgodnie z ustaleniami obowiązującego planu miejscowego.
- E. Potrzeby w zakresie budowy masztów telefonii komórkowej należy realizować w obrębie tego obszaru.
- F. Rehabilitacja siedlisk z możliwością wprowadzenia agroturystyk.
- G. Zakaz lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym w tym zakaz lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów hodowlanych o obsadzie powyżej 10DJP.

Opisane strefy i ich granice przedstawione są na poniższej mapie (Rysunek 2).

Rysunek 2. Strefy wyznaczone w SUIKZP Gminy Dywity

Źródło: SUIKZP gminy Dywity.

¹¹ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity*, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 17-20.

Podsumowując, na podstawie SUIKZP, można wskazać 3 główne kierunki zagospodarowania i polityk przestrzennych w gminie Dywity, dostosowane do 3 grup obszarów:

- A. Wysoki reżim ochrony, ingerencja w środowisko naturalne w jak najmniejszym stopniu, rozwój infrastruktury turystycznej przy jak najmniejszej degradacji środowiska, minimalny rozwój osadnictwa jedynie w określonych miejscach – **strefy SNW, SW;**
- B. Umiarkowany rozwój i reżim ochronny, rozwój funkcji rolniczych, rozwój funkcji osadniczych i przemysłowych tylko na określonych obszarach – **strefy SUI, SUR;**
- C. Rozwój funkcji osadniczo-rozwojowej, rozwój infrastruktury społecznej, spójny w obrębie MOF Olsztyna, niski reżim ochrony – **strefy SPR.**

Struktura funkcjonalno-przestrzenna i kierunki zagospodarowania wskazane są również w dokumentach strategicznych MOF Olsztyna na poziomie ponadlokalnym – projekcie strategii MOF Olsztyna¹², a także w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna¹³. W przypadku projektu Strategii MOF Olsztyna wskazuje się najważniejsze przestrzenne priorytety rozwojowe¹⁴:

- A. Ochronę i utrzymanie niezabudowanych terenów otwartych oraz istniejącego systemu terenów aktywnych przyrodniczo – lasów, jezior, dolin rzecznych;
- B. Dążenie do zwartości zabudowy i rozwoju lokalnych ośrodków osadniczych;
- C. Spójny rozwój terenów wokół obwodnicy pozwalający na prowadzenie zrównoważonej polityki transportowej.

Można więc zauważyć, że priorytety, określone w obszarze MOF Olsztyna są spójne z planowanymi kierunkami zagospodarowania i politykami przestrzennymi sformułowanymi w SUIKZP gminy Dywity. W dokumentach ponadlokalnych, w obrębie MOF Olsztyna, wskazane zostały również najistotniejsze elementy struktury obszaru funkcjonalnego, które częściowo znajdują się w gminie Dywity, bądź mają bezpośredni wpływ na strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy Dywity.

Pierwszym z nich jest obszar wartościowych terenów zielonych, gruntów rolnych oraz wód, który w dokumencie został nazwany „zielonym pierścieniem”. Obecność terenów należących do „zielonego pierścienia” w granicach gminy Dywity jest istotnym uwarunkowaniem dla programowania rozwoju gminy. Tereny te stanowią wartościowy fragment gminy, który może podnosić jakość życia mieszkańców i przyciągać do gminy turystów czy pozostałych mieszkańców obszaru funkcjonalnego Olsztyna. Rozwój i zapewnienie ciągłości tych terenów wymaga kompleksowych działań i współpracy pomiędzy JST wchodzącymi w skład MOF Olsztyna.

Kolejnym elementem określonym w projektach dokumentów strategicznych MOF Olsztyna jest tzw. „strefa żywicielska”. Stanowią ją głównie tereny o dominującej funkcji rolniczej. Mimo istotnej roli strefy żywicielskiej, zauważalny jest trend zmniejszania się jej. Zadaniem władz lokalnych będzie ograniczanie tego zjawiska, ponieważ tereny te pełnią kluczową rolę w zachowaniu równowagi przyrodniczej.

¹² *Strategia Mof Olsztyna 2030+ Nowe Wyzwania*, 2021, Urząd Miasta Olsztyna, Olsztyn.

¹³ *Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna*, 2021, Utila sp. z o.o. & EU Consult sp. z o.o., Olsztyn.

¹⁴ *Strategia Mof Olsztyna 2030+ Nowe Wyzwania*, 2021, Urząd Miasta Olsztyna, Olsztyn, str. 39.

Ostatnim elementem obszaru funkcjonalnego są jednostki urbanistyczne przylegające do rdzenia MOF – Olsztyna. Jednostki te wytworzyły wiele powiązań funkcjonalnych z Olsztynem i funkcjonują jak kolejne dzielnice miasta. Bliskość ośrodka regionalnego przyciąga inwestorów i nowych mieszkańców, jednak szczególnie istotnym jest, aby rozwój tych jednostek następował harmonijnie i w sposób kontrolowany. Należy zapobiegać rozlewowi miasta, a w istniejących jednostkach urbanistycznych zapewnić rozwój kluczowej infrastruktury i usług społecznych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna opisana jest również w skali regionalnej, w *Planie Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego*. W dokumencie opisane są strefy występujące na terenie całego województwa, z czego na terenie gminy Dywity można wskazać trzy z nich¹⁵:

- A. **Strefę wielofunkcyjną** – obszary wiejskie zainwestowane lub przeznaczone do zainwestowania, silnie przekształcone o cechach miejskich, charakteryzujące się potencjałem rozwojowym – południowo-centralna część gminy, Dywity, Kieźliny, Wadąg.
- B. **Strefę rolną** – ze znaczącym udziałem użytków rolnych (w tym o najwyższej przydatności rolniczej) oraz nieznacznym udziałem kompleksów leśnych i jezior. Na obszarach funkcjonują gospodarstwa rolne wykorzystywane do produkcji roślinnej, ogrodniczej lub zwierzęcej. Obszary w obrębie strefy rolniczej charakteryzują się niskim poziomem zainwestowania, słabą dostępnością komunikacyjną (co niejednokrotnie stanowi barierę rozwojową) – północna część gminy, Spręcowo, Rozgity, Sętań.
- C. **Strefę leśno-rekreacyjną** – dominującym elementem struktury przestrzennej strefy są duże kompleksy leśne. Znaczący udział mają również wody powierzchniowe i tereny rolne. Tereny te wyróżniają się relatywnie niższą gęstością zaludnienia, niż pozostałe obszary MOF, niewielkim udziałem zabudowy, głównie o funkcji turystycznej i rekreacyjnej, wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi oraz objęte są w znacznej części formami prawnej ochrony przyrody – wschodnia i zachodnia część gminy, Lipniak, Brąswałd.

6.2. Obszary strategicznej interwencji

Wewnątrz przewidzianych stref polityki przestrzennej nie przewiduje się specjalnych obszarów strategicznej interwencji. Mimo to, obszar Gminy Dywity wchodzi w skład kilku istotnych obszarów strategicznej interwencji, których założenia rozwojowe i polityki przestrzenne będą w istotny sposób wpływać na procesy rozwojowe w obrębie gminy Dywity.

Na poziomie dokumentów krajowych, gmina Dywity nie jest wskazana imiennie w żadnym OSI. Gmina Dywity należy jedynie do OSI Polska Wschodnia (podobnie jak całe województwo Warmińsko-Mazurskie).

Na poziomie regionalnym, w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030, sformułowanych jest 10 obszarów strategicznej interwencji. Gmina Dywity należy do dwóch z nich – OSI MOF Olsztyna, oraz OSI Tygrys warmińsko-mazurski. W przypadku OSI MOF Olsztyna, głównym powodem utworzenia OSI jest „potrzeba wzmocnienia konkurencyjności krajowej i międzynarodowej stolicy województwa i jej obszaru funkcjonalnego”¹⁶.

¹⁵ *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, 2018, Olsztyn, str. 191.

¹⁶ *Warmińsko-Mazurskie 2030 (...)*, 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, str. 61.

Dla OSI MOF Olsztyna przewidziane są następujące oczekiwane zmiany przestrzenne¹⁷:

- A. Regionalne funkcje edukacyjne i wzmacnianie zasobów pracy;
- B. Zapobieganie emigracji mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę edukacyjną;
- C. Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne);
- D. Rozwój powiązań funkcjonalnych w ramach MOF i z pozostałymi gminami powiatu olsztyńskiego;
- E. Zapobieganie emigracji mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę pracy;
- F. Zacieśnianie współpracy w ramach MOF;
- G. Wzrost wewnętrznej spójności komunikacyjnej MOF;
- H. Poprawa połączeń z portem lotniczym Olsztyn-Mazury.

Interwencja będzie skupiała się na wzmacnianiu funkcji metropolitalnych i podnoszeniu konkurencyjności Olsztyna i otaczającego go obszaru funkcjonalnego. Zaplanowane działania mają zwiększyć innowacyjność i atrakcyjność inwestycyjną MOF Olsztyna i pozwolić mu konkurować z innymi ośrodkami regionalnymi. Działania w tym zakresie znacząco wpłyną na strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów najbardziej zurbanizowanych. Obecność w OSI MOF Olsztyna pozwoli gminie Dywity na jeszcze szerszą współpracę w obrębie MOF, a także na realizację wielu inwestycji w zakresie infrastruktury i usług społecznych, które znacząco podniosą jakość życia mieszkańców.

OSI Tygrys warmińsko-mazurski jest drugim obszarem strategicznej interwencji, do którego należy gmina Dywity. Został on stworzony na terenie gmin znajdujących się w pobliżu dróg krajowych nr 7 i 16, a powodem jest „konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu”¹⁸. Dla OSI Tygrys warmińsko-mazurski wskazane zostały następujące oczekiwane zmiany przestrzenne:

- A. Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa;
- B. Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru;
- C. Rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie;
- D. Spójność terytorialna regionu.

Interwencja ma na celu zwiększenie konkurencyjności i ograniczenie emigracji mieszkańców. Może ona znacząco poprawić dostępność komunikacyjną gminy Dywity, zwiększyć jej atrakcyjność inwestycyjną, a także rozwinąć kolejne powiązania funkcjonalne z innym JST.

Obszary strategicznej interwencji sformułowane są także w projekcie strategii rozwoju MOF Olsztyna¹⁹. W dokumencie zaproponowane są cztery OSI, z czego każdy, częściowo, znajduje się w granicach gminy Dywity:

¹⁷ *Warmińsko-Mazurskie 2030 (...)*, 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, str. 61.

¹⁸ *Warmińsko-Mazurskie 2030 (...)*, 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, str. 60.

¹⁹ *Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna*, 2021, Utila sp. z o.o. & EU Consult sp. z o.o., Olsztyn, str. 31.

- A. **OSI Infrastrukturalny pierścień** – służący zrównoważonemu rozwojowi obszaru wokół obwodnicy. Planowane interwencje w zakresie OSI będą zwiększały atrakcyjność inwestycyjną gminy, a także zapewniały wysokie standardy mieszkaniowe.
- B. **OSI Pasy zieleni (Zielony pierścień)** – służący zachowaniu powiązań przyrodniczych i ochronie walorów krajobrazowych. Tereny zielone wchodzące w obszar OSI Zielony pierścień są jednym z największych walorów całego MOF. Planowane działania mają na celu zachowanie ładu przestrzennego, utrzymanie klinów napowietrzających (mających kluczowe znaczenie dla całego MOF) oraz utrzymanie ciągłości obszaru przyrodniczego.
- C. **OSI Jeziora** – służące ochronie linii brzegowej jezior. Interwencje w zakresie OSI Jeziora przewidują ograniczanie presji antropogenicznej, utrzymywanie bioróżnorodności oraz zachowanie korzyści ekologicznych.
- D. **OSI Przestrzeń mobilności** – służące możliwości zapewnienia zrównoważonego transportu, są to m.in. obszary w bliskiej odległości od tras komunikacji zbiorowej, ścieżek rowerowych. Planowane działania w zakresie OSI mają pozwolić stworzyć kompleksowy system infrastruktury komunikacyjnej, pozwalającej swobodnie poruszać się po całym MOF Olsztyna.

Gmina Dywity i jej fragmenty należą do wielu OSI, zarówno na poziomie regionalnym, jak i ponadlokalnym. Obecność w tak wielu OSI daje wiele możliwości rozwojowych i pozwala na wielopłaszczyznowe i kompleksowe interwencje, jednak stawia przed gminą Dywity również wyzwanie – kompleksowego zarządzania i tworzenia spójnych, nie kolidujących ze sobą polityk przestrzennych.

6.3. Ustalenia i rekomendacje dla polityki przestrzennej

Na podstawie SUIKZP gminy Dywity, PZPW WM, a także projektów dokumentów strategicznych MOF Olsztyna, do najważniejszych uwarunkowań rozwojowych należy zaliczyć:

- A. **Bliskie położenie Olsztyna i liczne powiązania funkcjonalne w obrębie MOF** – bliskość stolicy regionu jest niepodważalnie jednym z najistotniejszych uwarunkowań rozwojowych gminy Dywity. Zachodzące procesy suburbanizacyjne w południowej części gminy znacząco zmieniają jej strukturę funkcjonalno-przestrzenną, a bliskość ośrodka regionalnego podnosi atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą.
- B. **Walory przyrodnicze i bliskość terenów cennych przyrodniczo** – na terenie gminy znajduje się wiele wartościowych terenów przyrodniczych. Lesistość w gminie wynosi ponad 27%²⁰. Znaczna część terenów zielonych jest prawnie chroniona, a także należy do OSI MOF Zielony Pierścień. Tereny te są atrakcyjnym atutem gminy, jednak wymagają również kompleksowej opieki i ograniczania antropopresji.
- C. **Bliskość jezior o wysokiej atrakcyjności** – bliskość jezior, podobnie jak obecność terenów o wysokich walorach przyrodniczych, jest dużym atutem gminy Dywity. Ich obecność wymaga odpowiednich polityk przestrzennych, utrzymania bioróżnorodności oraz zapewnienia ciągłości ekologicznej.
- D. **Wysokie zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową** – określone w SUIKZP wysokie zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową na terenie gminy jest znaczącym uwarunkowaniem rozwojowym. Gmina stale się rozwija, a kolejni mieszkańcy chcą się w niej osiedlać. Jest to

²⁰ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity, 2019, Rożen & Rożen Pracownia Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn, str. 10

atutem i szansą rozwojową, jednak proces suburbanizacji wymaga również od władz lokalnych kompleksowych polityk przestrzennych i działań ograniczających niekontrolowane rozlewanie się miasta.

- E. Kompleksowa i stale rozwijana infrastruktura komunikacyjna w obrębie MOF Olsztyna** – w obrębie MOF Olsztyna stale prowadzone są projekty infrastrukturalne poprawiające dostępność komunikacyjną. Wybudowana obwodnica, czy kompleksowy system komunikacji zbiorowej, znacząco wpłyną na rozwój przestrzenny gminy Dywity i podniosą jakość życia i możliwości mieszkańców gminy.
- F. Bliskość infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym** – w bliskim otoczeniu gminy Dywity i MOF Olsztyna tworzone i modernizowane są liczne połączenia drogowe, kolejowe i energetyczne. Ich bliskość podnosi atrakcyjność inwestycyjną dla potencjalnych inwestorów i może ułatwić rozwój gminy.
- G. Zróżnicowana struktura przestrzenna gminy** – na terenie gminy znajdują się zarówno tereny przyrodnicze o wysokich walorach, użytki rolne, jak i tereny przemysłowe i zurbanizowane. Taka różnorodność przestrzenna jest atutem gminy, jednak wymaga również od władz lokalnych dopasowanych polityk przestrzennych i kompleksowych, nie kolidujących ze sobą działań.

W związku z powyższym formułowane są następujące rekomendacje dla polityki przestrzennej²¹:

- a) prowadzenie zintegrowanej polityki przestrzennej,
- b) rozwój i kształtowanie ładu przestrzennego,
- c) bilansowanie potrzeb społeczno-gospodarczych – przeznaczanie zasobu nowych terenów pod funkcje mieszkaniowe i gospodarcze na podstawie realnych przesłanek demograficznych i ekonomicznych,
- d) zabezpieczanie w dokumentach planistycznych niezbędnej rezerwy terenowej dla inwestycji celu publicznego,
- e) stosowanie standardów urbanistycznych w odniesieniu do realizacji nowej zabudowy,
- f) harmonijny, kontrolowany rozwój wielofunkcyjny oraz zapobieganie suburbanizacji,
- g) tworzenie wysokiej jakości przestrzeni podmiejskiej,
- h) dążenie do równowagi w zagospodarowaniu przestrzeni między terenami zurbanizowanymi a przyrodniczymi,
- i) zachowanie ciągłości układu ekologicznego „Zielonego Pierścienia” przy przeznaczaniu nowych terenów pod inwestycje,
- j) utrzymanie dotychczasowych funkcji i zagospodarowania terenów w poszczególnych elementach struktury „Zielonego Pierścienia”,
- k) zachowanie i wzmacnianie spójności przyrodniczej oraz powiązań przestrzennych pomiędzy układem przyrodniczym miasta Olsztyna a poszczególnymi elementami struktury „Zielonego Pierścienia”,
- l) utrzymanie systemu łączności ekologicznej obszaru „Zielonego Pierścienia” z Regionalnym systemem obszarów przyrodniczych prawnie chronionych i Regionalną siecią korytarzy ekologicznych,

²¹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018, Olsztyn, str. 204-207.

- m) poprawa warunków aerosanitarnych Olsztyna, poprzez utrzymanie w ciągłości korytarzy przewietrzających, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia obszarów leśnych (obszary napływu czystego powietrza dla miasta),
- n) tworzenie warunków do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej.

6.4. Efekty przestrzenne realizacji strategii

Gmina Dywity wchodzi w skład wielu obszarów interwencji, z których każdy posiada własne kierunki interwencji, cele i oczekiwane zmiany przestrzenne. Przewidziane w dokumentach lokalnych, ponadlokalnych oraz regionalnych działania, choć różnią się skalą oddziaływania, wszystkie wpłyną na przestrzeń gminy Dywity.

Realizacja celów sformułowanych w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 pozwoli:

- A. Zwiększyć liczbę powiązań funkcjonalnych pomiędzy gminą Dywity i innymi JST, a także zwiększyć obszar oddziaływania gminy i poprawić jej pozycję w regionie.
- B. Poprawić spójność terytorialną gminy Dywity i sąsiednich gmin.
- C. Rozwinąć funkcje społeczne i edukacyjne w Dywitach i innych ośrodkach lokalnych w obrębie MOF Olsztyna.
- D. Zwiększyć wewnętrzną spójność komunikacyjną MOF Olsztyna.
- E. Poprawić połączenia z portem lotniczym Olsztyn-Mazury.

Realizacja kierunków polityki przestrzennej sformułowanych w PZPW W-M pozwoli osiągnąć następujące efekty²²:

- A. Rozwój i wzmocnienie funkcji metropolitalnych obszaru.
- B. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej MOF OW Olsztyna.
- C. Umacnianie pozycji MOF OW Olsztyna oraz budowanie powiązań zewnętrznych na poziomie międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym.
- D. Współpraca oraz intensyfikacja powiązań między głównymi ośrodkami krajowej sieci osadniczej w celu zapewnienia równomiernego rozwoju kraju.
- E. Rozwijanie i umacnianie współpracy.
- F. Wzmocnianie funkcji i znaczenia ośrodka wojewódzkiego Olsztyna.
- G. Rozwój gminnych ośrodków wiejskich: Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda.
- H. Zrównoważony rozwój wsi.
- I. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią przyrodniczą.
- J. Harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego Warmii.
- K. Podnoszenie jakości i rozwój usług publicznych w Olsztynie.
- L. Zwiększanie dostępności, podnoszenie jakości i rozwój usług publicznych w strefie zewnętrznej MOF OW Olsztyna.

²² Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018, WMBPP, Olsztyn, str. 198-203

- M. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarstwu i wzrostowi konkurencyjności obszaru zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- N. Usprawnienie funkcjonowania systemu infrastruktury komunikacyjnej.
- O. Rozwój transportu zbiorowego jako atrakcyjnej i dostępnej alternatywy dla transportu indywidualnego.
- P. Rozwój komunikacji rowerowej.
- Q. Realizacja działań oraz inwestycji ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz ochrony środowiska przyrodniczego i akustycznego.
- R. Zwiększanie efektywności energetycznej.
- S. Budowanie zintegrowanego systemu odprowadzania ścieków sanitarnych.

Realizacja celów określonych w projekcie strategii MOF Olsztyna wywoła następujące rezultaty²³:

- a) ochrona i utrzymanie niezabudowanych terenów otwartych oraz istniejącego systemu terenów aktywnych przyrodniczo (lasów, jezior, dolin rzecznych) oraz terenów żywielskich (uprawy rolne),
- b) dążenie do zwartości zabudowy,
- c) spójny rozwój terenów wokół obwodnicy, pozwalający na prowadzenie zrównoważonej polityki transportowej,
- d) spójny, zintegrowany rozwój komunikacji zbiorowej.

Oczekiwane zmiany przestrzenne i efekty realizacji dokumentów regionalnych, ponadlokalnych oraz lokalnych pokrywają się. Świadczy to o spójności celów i kierunków interwencji dokumentów na poszczególnych szczeblach. Z pomocą kompleksowych i wielopłaszczyznowych działań, oczekiwane efekty i zmiany mogą zostać osiągnięte.

²³ Strategia MOF Olsztyna 2030+. Nowe Wyzwania, 2021, GEOPROFIT, Olsztyn (projekt)

7. ZGODNOŚĆ STRATEGII GMINY DYWITY Z INNYMI STRATEGIAMI

Spójność Strategii Rozwoju gminy Dywity z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu została oceniona na podstawie analizy następujących strategii (według stanu na wrzesień 2021 roku):

- A. Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego – dokument uchwalony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w lutym 2020 r.
- B. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – dokument przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r.
- C. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – dokument przyjęty przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.
- D. Projekt Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna.

7.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju definiuje trzy cele szczegółowe i każdy z nich jest realizowany przez odpowiednie cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Dywity (Tabela 10):

- A. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną** – cel ten realizowany jest głównie przez cele operacyjne powiązane ze zwiększaniem konkurencyjności (Dobry klimat gospodarczy), podnoszeniem kwalifikacji i aktywizowaniem społeczności (Efektywna aktywizacja, Satysfakcjonujące kwalifikacje) oraz poprawą infrastruktury technicznej (Rozwinięta infrastruktura techniczna).
- B. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony** – z celem tym skorelowane są wszystkie zapisy dotyczące wyrównywania szans i poprawy usług społecznych (Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna, Efektywna aktywizacja), jak również zapewniający zrównoważony i odpowiedzialny rozwój cel Zadbane środowisko, czy traktujący o kluczowej infrastrukturze cel Rozwinięta infrastruktura techniczna.

Tabela 10. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów szczegółowych zapisanych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

CELE SZCZEGÓŁOWE SOR	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną							
Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony							
Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu							

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satysfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*.

C. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu – cel jest powiązany głównie z celami traktującymi o wspieraniu grup wykluczonych (Efektywna aktywizacja, Satysfakcjonujące kwalifikacje) oraz celem Silna świadomość lokalna, mającym za zadanie poprawę jakości funkcjonowania gminy i sprawowania władzy przez urząd gminy oraz wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców.

Zestawienie celów operacyjnych Strategii Rozwoju gminy Dywity i celów szczegółowych wraz z obszarami strategicznymi wskazanymi w Krajowej Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju pokazuje, że wszystkie cele operacyjne sformułowane w niniejszym dokumencie są spójne w wybranych obszarach (Tabela 11).

Tabela 11. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów szczegółowych i obszarów strategicznych zapisanych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)

CELE SZCZEGÓŁOWE I OBSZARY STRATEGICZNE SOR	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Cel szczegółowy I							
Reindustrializacja							
Rozwój innowacyjnych firm							
Małe i średnie przedsiębiorstwa							
Kapitał dla rozwoju							
Ekspansja zagraniczna							
Cel szczegółowy II							
Spójność społeczna							
Rozwój zrównoważony terytorialnie							
Cel szczegółowy III							
Prawo w służbie obywatelom i gospodarce							
Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem							
E-państwo							
Finanse publiczne							
Efektywność wykorzystania środków UE							
Obszary wspierające							
Kapitał ludzki i społeczny							
Cyfryzacja							
Transport							
Energia							
Środowisko							
Bezpieczeństwo narodowe							

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satysfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*.

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego również wskazane są trzy cele szczegółowe, które są spójne z celami sformułowanymi w Strategii Rozwoju gminy Dywity (Tabela 12):

- A. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym** – ponieważ cele sformułowane w Strategii Rozwoju gminy Dywity skupiają się na kompleksowo rozumianej jakości życia, na którą składają się takie czynniki jak stan środowiska, możliwości gospodarcze i jakość usług społecznych czy poziom kapitału społecznego, cel ten spójny jest ze wszystkimi celami operacyjnymi strategii Dywity 2030.
- B. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych** – cel ten najbardziej powiązany jest z podnoszeniem kwalifikacji mieszkańców (Satysfakcjonujące kwalifikacje), zwiększaniem kapitału społecznego (Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna, Efektywna aktywizacja) oraz budowaniem świadomości lokalnej (Silna świadomość lokalna).
- C. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk kierunkowanych terytorialnie** – cel ten najsilniej skorelowany z celami Silna świadomość lokalna i Efektywna aktywizacja, których realizacja dąży do zwiększania kapitału społecznego i rozwoju sieci współpracy wewnątrz gminy.

Cel związany jest także z celami Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna i Dobry klimat gospodarczy, które definiują kierunki działań w zakresie dostosowywania polityk lokalnych i podnoszenia poziomu funkcjonowania gminy.

Tabela 12. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów szczegółowych zapisanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

CELE SZCZEGÓŁOWE KSRR	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	■						
Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	■						
Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	■						

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satysfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, podobnie jak SOR 2030 posiada bardziej szczegółowe zapisy w zakresie każdego z trzech celów – kierunki interwencji. Analiza spójności celów operacyjnych Strategii Dywity 2030 i kierunków interwencji KSRR 2030 pokazuje, że każdy z celów niniejszego dokumentu jest spójny z odpowiednimi kierunkami działań KSRR (Tabela 13).

Tabela 13. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów szczegółowych oraz kierunków interwencji zapisanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI INTERWENCJI KSRR 2030	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym							
Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo	■						
Zwiększanie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	■						
Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska	■						
Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	■						
Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	■						
Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych							
Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	■						
Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	■						
Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	■						
Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie							
Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem	■						
Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	■						
Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	■						
Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej	■						

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satysfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*.

7.2. Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030

Kluczowym dokumentem wyższego rzędu dla Strategii Rozwoju gminy Dywity jest Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 zawiera cztery cele strategiczne, z których wszystkie wpisują się w cele operacyjne Strategii Rozwoju gminy Dywity (Tabela 14):

- A. **Kompetencje przyszłości** – cel ten dotyczy wyzwań przyszłości stojących przed mieszkańcami, władzami lokalnymi czy przedsiębiorcami oraz umiejętności adaptacji i reagowania na zmiany. Odpowiada szczególnie celom związanym z rozwojem infrastruktury, zarówno technicznej, jak i społecznej oraz poszerzaniem kompetencji i kwalifikacji mieszkańców gminy. Cel skorelowany jest z celami Rozwinięta infrastruktura techniczna, Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna, Satysfakcjonujące kwalifikacje i Silna świadomość lokalna.
- B. **Inteligentna Produktywność** – cel ten traktuje o efektywności i innowacyjności przedsiębiorstw działających na terenie regionu oraz rozwoju inteligentnych specjalizacji. Jest on najbardziej skorelowany z celami związanymi z aktywnością i przedsiębiorczością mieszkańców oraz klimatem gospodarczym i warunkami rozwojowymi – w przypadku Strategii Rozwoju gminy Dywity są to cele Efektywna aktywizacja oraz Dobry klimat gospodarczy.
- C. **Kreatywna Aktywność** – skupia się na zagadnieniu kapitału społecznego, aktywności społeczności lokalnych i ich otwartości. Skorelowane są z nim cele dotyczące kapitału społecznego i demokracji lokalnej – Efektywna aktywizacja i Silna świadomość lokalna.
- D. **Mocne Fundamenty** – dotyczy on trzech filarów rozwojowych: społeczności, środowiska i infrastruktury. Z tego powodu wszystkie cele traktujące o infrastrukturze (Rozwinięta infrastruktura techniczna, Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna), kapitale społecznym (Efektywna aktywizacja i Silna świadomość lokalna) oraz środowisku (Zadbane środowisko).

Tabela 14. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów strategicznych z Warmińsko-mazurskie 2030. Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego

CELE STRATEGICZNE W-M 2030	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Kompetencje Przyszłości							
Inteligentna Produktywność							
Kreatywna Aktywność							
Mocne Fundamenty							

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satysfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

Cele Strategii Rozwoju gminy Dywity skupiają się na kompleksowo rozumianej wysokiej jakości życia i silnej świadomości lokalnej, dzięki czemu są one spójne (pośrednio lub bezpośrednio) ze wszystkimi celami operacyjnymi strategii wojewódzkiej (Tabela 15).

Tabela 15. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów operacyjnych z *Warmińsko-mazurskie 2030. Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego*

CELE OPERACYJNE W-M 2030	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości							
Użyteczne kwalifikacje i kompetencje							
Nowoczesne usługi							
Profesjonalne organizacje							
Cel strategiczny: Inteligentna produktywność							
Satysfakcjonująca praca							
Inteligentna specjalizacja							
Wysoka konkurencyjność							
Cel strategiczny: Kreatywna aktywność							
Inspirująca twórczość							
Efektywna współpraca							
Ukształtowana tożsamość							
Cel strategiczny: Mocne fundamenty							
Sinny kapitał społeczny							
Optymalna infrastruktura rozwoju							
Przyjazne środowisko przyrodnicze							

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satysfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

7.3. Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna (projekt)

W trakcie prac nad Strategią rozwoju Gminy Dywity toczą się również działania przygotowujące Strategię MOF Olsztyna 2030. W lipcu 2030 roku znany jest wstępny układ celów strategii ponadlokalnej oraz model struktury funkcjonalno-przestrzennej (omówiony w rozdz. 6).

Biorąc pod uwagę zapisy projektu strategii MOF Olsztyna dotyczące celów operacyjnych można sformułować tezę, że działania przewidywane w Strategii rozwoju Gminy Dywity są spójne ze strategią ponadlokalną (Tabela 16).

Każdy z celów operacyjnych strategii ponadlokalnej jest spójny z przynajmniej dwoma celami operacyjnymi gminy Dywity. Oba dokumenty za priorytet stawiają zapewnianie wysokiej jakości życia, zwiększanie atrakcyjności i konkurencyjności, a także wyrównywanie szans i podnoszenie kompetencji.

Wśród celów operacyjnych MOF Olsztyna największą spójnością cechują się cele **Środowisko przyrodnicze, Przyjazne środowisko inwestycyjne** oraz **Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego**. Cel Środowisko przyrodnicze przewiduje kompleksowe działania w obszarze terenów naturalnych, które są również istotnym elementem strategii lokalnej. Wpływają one na jakość usług społecznych, możliwości rekreacji czy jakość terenów naturalnych. Cel Przyjazne środowisko inwestycyjne również wyróżnia się kompleksowością – oddziałuje na atrakcyjność inwestycyjną, jakość i obecność infrastruktury, poziom kompetencji mieszkańców, czy jakość funkcjonowania urzędu. Trzeci cel, Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego, również wielopłaszczyznowo oddziałuje na gminę. Cyfryzacja usprawnia pracę urzędu, podnosi kwalifikacje, włącza wykluczonych mieszkańców a także podnosi poziom edukacji.

Tabela 16. Spójność celów operacyjnych dla gminy Dywity i celów operacyjnych z projektem Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego

CELE MOF OLSZTYNA 2030	CELE OPERACYJNE DYWITY 2030						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Cel strategiczny 1: Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych							
Efektywność energetyczna	■				■	■	
Sprawne systemy gospodarki komunalnej	■					■	
Adaptacja do zmian klimatu	■				■	■	
Środowisko przyrodnicze	■	■				■	■
Środowisko kulturowe		■					■
Cel strategiczny 2: Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego							
Przyjazne środowisko inwestycyjne	■			■	■		■
Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne	■	■				■	
Zrównoważona mobilność	■					■	
Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej	■		■		■		
Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe		■				■	■
Cel strategiczny 3: Nowoczesne usługi rozwojowe							
Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego	■		■		■		■
Wsparcie na rzecz wysokich kwalifikacji			■	■	■		
Działania w kierunku wzrostu produktywności			■	■	■		
Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	■	■	■				■
Ożywienie sektora kreatywnego		■	■				■

Cele Gminy Dywity 2030: I – Rozwinięta infrastruktura techniczna; II – Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna; III – Efektywna aktywizacja; IV – Satisfakcjonujące kwalifikacje; V – Silna świadomość lokalna; VI – Dobry klimat gospodarczy; VII – Zadbane środowisko.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

W przypadku celów strategii rozwoju gminy Dywity największą spójność wykazuje cel I – **Rozwinięta infrastruktura techniczna**. Jest on spójny z jedenastoma celami operacyjnymi strategii ponadlokalnej. Cel ten jest szczególnie kompleksowy i dotyka wielu obszarów działań – komunikacji, ekologii, telekomunikacji czy energetyki. Wpływa on zarówno na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność inwestycyjną gminy, jak i jakość środowiska naturalnego.

8. SYSTEM REALIZACJI

8.1. Zasady realizacji

Strategia rozwoju Gminy Dywity będzie realizowana zgodnie z następującymi zasadami:

- A. **Otwartości** – oznaczającej, zgodnie z zapisami wizji, budowanie i wzmocnienie wspólnoty samorządowej poprzez tworzenie warunków do współpracy różnorodnych podmiotów w trakcie realizacji działań zapisanych w Strategii.
- B. **Partnerstwa** – oznaczającej wzajemne wsparcie podmiotów współrealizujących Strategię.
- C. **Integracji** – kładącej nacisk na współrealizowanie procesów społecznych, gospodarczych i przestrzennych w podejmowanych działaniach.
- D. **Zrównoważonego rozwoju** – w myśl której jakość życia mieszkańców gminy Dywity będzie osiągnięta poprzez działania z myślą o warunkach życia (głównie środowiskowych) przyszłych pokoleń.
- E. **Równości**, która oznacza, że realizacja Strategii w żaden sposób nie będzie dyskryminowała żadnych osób i grup społecznych.
- F. **Spójności** – oznaczającej, że realizacja Strategii będzie mogła być wspierana przez działania przewidziane w Strategii MOF Olsztyna i Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, a jednocześnie osiągnięcie celów rozwoju gminy Dywity będzie wpływać na osiągnięcie celów dokumentów wyższego rzędu.

8.2. System monitoringu Strategii

Monitoring Strategii opiera się na wskaźnikach celu głównego oraz wskaźnikach celów operacyjnych. Wśród wskaźników znajdują się zarówno miary kontekstowe, jak i wskaźniki produktu i rezultatu podejmowanych w gminie działań (Tabela 17, Tabela 18). Wskaźniki pochodzą głównie z zasobów statystyki publicznej (Bank Danych Lokalnych GUS), a także z zasobów własnych Urzędu Gminy.

Tabela 17. Wskaźniki monitoringu celu głównego

Wskaźniki celu głównego	miara	2019/2020	2030	źródło
o Zmiana liczby ludności (rok poprzedni = 100%)	%	102,2	wzrost	GUS
o Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w gminie Dywity na 1000 podmiotów ogółem w obszarze gmin MOF (poza rdzeniem)	liczba	13,8	wzrost	GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 18. Wskaźniki monitoringu celów operacyjnych

Wskaźniki celów operacyjnych	miara	2019/2020	2030	źródło
Rozwinięta infrastruktura techniczna				
o Liczba kilometrów dróg budowanych i modernizowanych w danym roku	km	3,56/6,32	-	UG
o Odsetek korzystających z kanalizacji	%	59,4	wzrost	GUS
Rozwinięte usługi i infrastruktura społeczna				
o Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (w wieku 3-5 lat)	%	89,3	wzrost	GUS
o Uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców	liczba	785,6	wzrost	GUS
Efektywna aktywizacja				
o Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	3,5	spadek	GUS
Satysfakcjonujące kwalifikacje				
o Osoby prowadzące własną działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	liczba	120	wzrost	GUS
Dobry klimat gospodarczy				
o Udział podmiotów zaliczanych do IS W-M ²⁴ w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie	%	8,2	wzrost	GUS
o Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców	liczba	143	wzrost	GUS
Zadbane środowisko				
o Odpady komunalne z gospodarstw domowych zebrane selektywnie w stosunku do ogółu odpadów	%	30,3	wzrost	GUS
Silna świadomość lokalna				
o Nowo zarejestrowane organizacje pozarządowe na 10 tys. mieszkańców	liczba	2	wzrost	GUS
o Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	%	19,3	wzrost	GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

8.3. Ramy finansowe

Strategia rozwoju gminy Dywity będzie realizowana ze środków pochodzących z różnych źródeł, z których najważniejszym jest budżet gminy. Ponadto ważne będą środki z Unii Europejskiej, których wielkość (potencjalna dostępność) będzie określona w niedalekiej przyszłości (w ramach Funduszy Unii Europejskiej dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027) oraz innych źródeł publicznych krajowych i zagranicznych.

Sukces w osiąganiu celów będzie możliwy, gdy poza środkami publicznymi uda się zmobilizować odpowiednie środki prywatne, zarówno w postaci inwestycji podejmowanych przez firmy i inne organizacje, jak i partnerstwo publiczno-prywatne.

²⁴ Do wyliczenia wskaźnika wzięto pod uwagę następujące sekcje i działy według PKD 2007: sekcja A (dział 1, 2, 3), sekcja C (dział 10, 11, 16, 30, 31, 33), sekcja E (dział 36, 38, 39), sekcja H dział 50, sekcja I dział 55, sekcja M dział 75, sekcja N dział 79.

9. PROCES PRZYGOTOWANIA STRATEGII

Proces przygotowania dokumentu rozpoczął się w kwietniu 2020 roku. W ramach prac nad Strategią zrealizowane zostały następujące elementy:

- A. Koncepcja prac nad Strategią opiera się na założeniu, iż kluczowym elementem całego procesu jest wizja rozwoju gminy Dywity. Określenie przez lidera wizji rozpoczęła kolejne etapy tworzenia dokumentu strategicznego. Wizja została wypracowana w trakcie warsztatów przeprowadzonych z udziałem Wójta Gminy Dywity – Daniela Zadwornego oraz p. Jacka Niedźwieckiego i członków zespołu Geoprofit.
- B. Zapisy wizji ukształtowały sposób prezentacji treści diagnostycznych. Diagnoza strategiczna koncentruje się na najważniejszych cechach gminy oraz najważniejszych uwarunkowaniach zewnętrznych i stara się odpowiedzieć na pytanie: które z tych cech i uwarunkowań będą wspierały, a które ograniczały możliwości realizacji wizji rozwoju gminy Dywity? W ramach niniejszej Strategii zaprezentowane zostały najważniejsze wnioski z przeprowadzonego procesu strategicznego, a pełna diagnoza strategiczna stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.
- C. Zwieńczeniem diagnozy jest wstępna analiza SWOT, czyli wyróżnienie kluczowych mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń w jej otoczeniu. Zapisy analizy SWOT były poddawane dyskusji warsztatowej w kolejnym kroku przygotowania Strategii.
- D. W październiku 2020 roku przeprowadzono warsztaty strategiczne z grupami roboczymi. Cztery spotkania skoncentrowane były na wypracowaniu celów i kierunków działań na lata 2021-2030. Cele i kierunki działań były następnie konsultowane z Wójtem Gminy Dywity oraz przedstawicielami Urzędu Gminy. Wymienione aktywności przebiegały według następującego harmonogramu:
 - a) 1 października 2020 r. – warsztaty strategiczne, w których brali udział: wójt, przedstawiciele firmy Geoprofit, grupy tematyczne: „kierownicy” i „politycy”.
 - b) 2 października 2020 r. – warsztaty strategiczne, w których brali udział: wójt, przedstawiciele firmy Geoprofit, grupy tematyczne: „przedsiębiorcy” i „organizacje pozarządowe”.
 - c) 24 lutego 2021 r. – spotkanie grupy roboczej „wewnętrzne” pracowników UG Dywity, na którym zapoznano się z celami strategicznymi.
 - d) 3 marca 2021 r. – spotkanie grupy roboczej „wewnętrzne” pracowników UG Dywity, na którym zostały zweryfikowane i omówione cele strategiczne.
 - e) 1 kwietnia 2021 r. – warsztaty „wewnętrzne”, w którym brali udział: wójt, przedstawiciele firmy Geoprofit, pracownicy UG Dywity (kierownicy). Na spotkaniu omówione były cele ostateczne.
- E. Metodą ekspercką przygotowane zostały założenia systemu realizacji Strategii, w tym system monitoringu, ramy finansowe oraz zasady realizacji dokumentu.
- F. Opracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej w oparciu o Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, wyniki prac nad modelem dla MOF Olsztyna oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dywity.

Prace nad tworzeniem Strategii wspierali przedstawiciele firmy GEOPROFIT: Wojciech Dziemianowicz, Magdalena Cybulska, Izabella Jurkiewicz, Jan Goliński, Dominika Płaczek, Natalia Tomczak, Damian Bafeltowski.

10. LITERATURA

Borys E., Zimowska A., Fabisiak-Hill A., 2018, *Diagnoza stanu rzeczywistego kulturalnej Gminy Dywity*, Dywity.

Diagnoza Uwarunkowań Rozwoju Gminy Dywity, 2020, Geoprofit.

Dziemianowicz W., Marchewa W., Tarnacki J., 2019, *Gmina Dywity 2018 Raport o stanie Gminy*, Warszawa-Dywity.

Dziemianowicz W., 2008, *Konkurencyjność gmin w kontekście relacji władze lokalne – inwestorzy zagraniczni*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., 2012, *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Gmina Dywity Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, 2019, Rożen&Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn.

Godlewska-Majkowska H., Pilewicz T., Turek D., Zarębski P., Czernecki M., Miąsek D., Typa M., *Atrakcyjność inwestycyjna regionów. Województwo warmińsko-mazurskie*, 2017, SGH, Warszawa.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, 2021, Utila sp. z o.o. & EU Consult sp. z o.o., Olsztyn

Pilewicz T., Kasprowicz P., Olejnik C., Czernecka A., Czernecki M., Pietraszko P., Knopp D., 2017, *Gmina na piątkę! Dobre praktyki w obsłudze przedsiębiorców*, SGH, Warszawa.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018, WMBPP, Olsztyn

Raport o stanie gminy Dywity 2019, 2020, Urząd Gminy Dywity, Dywity.

Strategia MOF Olsztyna 2030+. Nowe Wyzwania, 2021, GEOPROFIT, Olsztyn (projekt)

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dywity, 2019, Rożen & Rożen Pracownie Autorskie Urbanistyki i Architektury, Olsztyn

Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Strony internetowe:

<http://dywity.naszops.pl/o-instytucji>

[http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Dywity_\(gmina_wiejska\)#Obszary_chronione_i_pomniki_przyrody](http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Dywity_(gmina_wiejska)#Obszary_chronione_i_pomniki_przyrody)

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

<http://gminadywity.pl/strona/140>

<http://gmina.fairplay.pl/laureaci-xiv-edycji-konkursu.html>
<http://mapa.gokdywity.eu/>
<http://spdywity.nazwa.pl/instalator/wordpress/>
<http://szkola.sprecowo.pl/?>
<http://www.gokdywity.eu/o-nas/>
<http://www.it.gokietrzwald.pl/?page=2&lang=1&Baza-noclegowa.html>
<http://www.naszaskolaslupy.pl/>
<http://www.powiat-olsztynski.pl/baza-noclegowa/gospodarstwa-agroturystyczne/>
<https://barczewo.pl/dla-turystow/baza-noclegowa/>
<https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/1,48726,19924258,mistrz-europy-na-otwarciu-nowego-objektu-robi-wrazenie.html>
<https://szkolatulawki.wixsite.com/zstulawki>
<https://www.bazakolejowa.pl/>
<https://www.e-podroznik.pl/>
https://www.purda.pl/cms/21255/baza_turystyczna
<https://www.spbukwald.edu.pl/>
<http://gminadywity.pl/strona/158>
<http://jonkowo.pl/turysta/szlaki>
<http://wiadomosciwarminskie.pl/56938,2019,01,26,gmina-dywity-potwierdzila-udzial-finansowy-w-projekcie-warminska-lynostrada-trasa-ma-byc-gotowa-przed-wakacjami>
<http://www.gokdywity.eu/vi-gminny-bieg-niepodleglosci-wokol-jeziora-dywickiego/>
http://www.domwarminski.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=644:gmina-stawiguda&catid=30&Itemid=211
<https://barczewo.pl/dla-turystow/szlaki-rowerowe/>
<http://www.it.gokietrzwald.pl/?page=40&lang=1&Rowerowe.html>
https://www.purda.pl/cms/21342/trasy_rowerowe_w_gminie_purda_
<http://wiadomosciwarminskie.pl/54195,2018,12,19,wojt-daniel-zadworny-podpisal-umowe-na-refundacje-szlaku-pieszego-na-blonia-braswaldzkie>